

Een nieuwkomer in de groepen 3 t/m 8

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Gerichte aanpak integratie van de leerling	2
<ul style="list-style-type: none">• Verbinding en erkenning• Plaats in de klas• Aanspreek- en verwachtingsniveau• Feedback geven• Buddy's• Taken	
Taalstadia	4
Intake	3
Ontwikkelingslijn	5
Wat is woordenschatonderwijs	5
<ul style="list-style-type: none">• Teksten• Woordenschatroutines• Taaldenkgesprekken• DAT naar CAT• Scaffolding	
Wat werkt er nog meer?	10
<ul style="list-style-type: none">• Bedenktijd• Instructie, modeling en pre-teaching• Vragen stellen• Coöperatieve werkvormen	
Contact met ouder(s)/verzorger(s)	11
Websites	13
Literatuur	13
Materialen	14
Bijlagen	16
<ul style="list-style-type: none">• Taalstadia• Intakeformulier nieuwkomers• Ontwikkelingslijn: Model Fakkelt doelen 50-160 weken	

Voorwoord

Voor u ligt het informatieboekje 'Een nieuwkomer in de groepen 3 t/m 8' dat vanuit de afdeling De Fakkels van Basisschool Het Rinket is opgesteld.

De Fakkels is een afdeling van basisschool Het Rinket en bestaat uit klassen voor nieuwkomers van 6 t/m 12 jaar, allemaal binnen het werkgebied van het SWV PO IJmond. Vanuit onze ervaring krijgen wij vaak vragen zoals:

"Ik heb een 11-jarige jongen in mijn groep 6. Hij is uitgestroomd vanuit De Fakkels en zit ongeveer 3 maanden bij ons op school. Hij komt uit Syrië, maar heeft niet veel meegekregen van de oorlog. Hij vindt aansluiting bij de andere leerlingen in de groep. Met rekenen kan hij goed meekomen met de groep, maar op het gebied van begrijpend lezen en spelling niet. Blijven zitten is geen optie. Wat zou jouw advies zijn? Hoe zou jij dit aanpakken?"

Om op veel gestelde vragen alvast antwoord te geven hebben wij een informatieboekje gemaakt.

Is er meer nodig?

Wij denken graag met u mee: fakkels@tabijn.nl

Met vriendelijke groet,
Het team van De Fakkels

Gerichte aanpak integratie van de leerling

De eerste weken in de klas zijn enorm belangrijk voor het welbevinden, de integratie en taalontwikkeling van de leerling. Door te werken aan je relatie met een leerling vergroot je niet alleen zijn gevoel van veiligheid: een kind leert veel van de manier waarop jij je opstelt in de relatie met hem en met anderen. Je ondersteunt hem daarmee in het opbouwen van positieve relaties.

Verbinding en erkenning

Iedere leerkracht vindt dit een open deur, natuurlijk is dat het allerbelangrijkste. Maar hoe doe je dat met zo'n nieuwkomer die geen idee heeft van wat je doet en/of wilt?

Hoe eng zal het zijn, als je in een klas terecht komt waar niemand je verstaat, waar je niets begrijpt en waar je vader, moeder of verzorger na een paar minuten ook weer verdwijnt...

Stel jezelf eens voor, je bent alleen in Afrika, ergens in een hutje tussen de bomen en er zijn allemaal mensen om je heen die iets van je willen en van je vragen. Je verstaat ze niet, je begrijpt ze niet, ze doen heel anders dan thuis.

Hoe zou jij je voelen?

De eerste belangrijke stap is om de ouders zich welkom te laten voelen. Als zij zien dat de leerkracht zijn/haar best doet om hen als ouder te begrijpen en aandacht heeft voor hun kind en vooral vriendelijk is, dan is de helft al gewonnen.

Geef het kind tijd om te wennen aan de nieuwe fase. Een leerling die een tweede taal verwerft, doet dat aanvankelijk op dezelfde manier als de moedertaalspreker. Hij/zij luistert, neemt de klanken, de intonatie, de woorden en zinspatronen van de taal in zich op. Deze fase is bekend als de 'stille periode'.

Het is belangrijk dat de leerling hiervoor de tijd krijgt en niet tot spreken gedwongen wordt. Zorg er wel voor dat er op andere manieren gecommuniceerd wordt: gebruik lichaamstaal, ondersteunende gebaren, pictogrammen en wellicht Engels of een andere thuistaal.

Wees hierbij bewust gericht op non-verbale communicatie. Een moedertaalspreker is al 55 tot 75% gericht op non-verbale communicatie, laat staan een nieuwkomer. Laat je gezicht spreken, een glimlach waarbij ook je ogen meedoen, maakt een wereld van verschil.

Bekijk ook in de klas of andere klassen welke mogelijkheden er zijn om andere leerlingen de nieuwkomer te laten ondersteunen. Wellicht zijn er leerlingen die van nature het voortouw nemen met kennismaken of uitleg. Ook kan het zijn dat er al leerlingen zijn die dezelfde taal of cultuur hebben. Deze leerlingen zouden indien noodzakelijk en bij gepaste situaties kunnen vertalen.

Sommige leerlingen zijn vaak van locatie gewisseld en hebben vooral behoefte aan een gevoel van veiligheid om te kunnen wennen. Structuur geeft veiligheid in een onbekende situatie.

Herhaal bijvoorbeeld de dagritme kaarten op het bord nog een keer extra, samen met de nieuwkomer.

Mogelijke stressreacties, kan de leerkracht aangrijpen om de relatie met een kind te verbeteren, door zelf rustig te zijn en in contact te blijven met een kind.

Wanneer een leerling zich verbonden voelt met de leerkracht, dan ontstaat contact om in morele zin zijn/haar gedrag bij te sturen (corrigeren/aan te passen). Weerstand bij de leerling is een signaal om bij jezelf na te gaan wat de onderliggende behoefte is van de ander.

Zorg ervoor dat het kind succes ervaart, er is vast iets waar hij/zij goed in is.

Plaats in de klas

Wanneer de leerling net in je klas komt ken je hem of haar nog niet zo goed. Bespreek daarom op De Fakkeltijdens het uitstroomgesprek welke plek voor de leerling het meest passend zou zijn. Neem in ieder geval de volgende overwegingen mee:

- Kan de leerling de leerkracht en het instructiebord in één oogopslag zien tijdens de instructie?
- Is de leerling frontaal naar het bord gericht en hoeft daardoor niet bij te draaien met zijn/haar stoel? Wees als leerkracht bewust van welke instructieplek je in neemt en begin pas met praten wanneer je frontaal naar de leerlingen gericht bent, zodat ze ook jouw mimiek kunnen zien. Als leerkracht kun je op deze manier de leerling beter volgen en in welke mate de leer-/lesstof wordt gevolgd door de nieuwkomer.
- We zien vaak dat nieuwkomers vooraan in de klas gezet worden, dit is niet voor alle nieuwkomers helpend. Wanneer een leerling nog aan het integreren is in de groep, heeft hij/zij liever overzicht over de groep. Een plek aan de buitenkant of achterin geeft dan een veiliger gevoel.
- Je kunt kinderen om verschillende redenen naast elkaar zetten, soms omdat de zone van naaste ontwikkeling daarbij een fijne rol speelt, maar dat betekent niet dat een TOS leerling automatisch naast een nieuwkomer gezet moet worden. Aangezien het intelligentie niveau wel enorm kan verschillen en een nieuwkomer zich daardoor niet bekwaam kan voelen.
- Kijk naar de kernwaarden van de leerling. Is het bijvoorbeeld een leerling die rustig, voor diepgaande relaties gaat en uitzonderlijk lief is of juist een leerling die heel bewegelijk, creërend en enthousiast is. Wat voor een leerling is het en zoek daarbij een leerling met overeenkomstige kernwaarden, ondanks dat diegene nog niet de zone van naaste ontwikkeling is.
- Jongens en meiden naast elkaar kan heel soms gevoelig liggen. Wees je daar bewust van en maak het bespreekbaar met de leerling indien zich dit voordoet. We willen ten slotte dat de leerling zich prettig voelt en tot leren komt, maar ook integreert.

Wanneer de leerling al een langere tijd bij jou in de klas zit ga je met de leerling in gesprek. Op welke plek zou de leerling het liefst zitten? Wie zou hem of haar het beste kunnen helpen tijdens het werken? Naast wie zou je het liefst willen zitten? Met wie zou hij/zij in het groepje willen zitten?

Laat hem of haar ook uitleggen waarom hij of zij voor die plek en die persoon(en) kiest, zodat je inzicht krijgt in de behoeftes van de leerling.

Aanspreek- en verwachtingsniveau

Ondanks dat de leerling zichzelf nog niet volledig actief (in woorden) kan uiten, betekent dat niet dat de leerling niet begrijpt wat er van hem verwacht wordt. Schat de leerling op waarde en sluit aan bij de passieve zone van naaste ontwikkeling. De leerling zal zich dan competent voelen. Wat helpt hierbij:

- Aanspreekniveau aan laten sluiten bij de passieve woordenschat (begrepen taal)
- Non-verbale ondersteuning in de vorm van mimiek, plaatjes, filmpjes, smartboard & smartphone
- Routines, rituelen en voorspelbaarheid
- Aansluiten bij de interesses van de leerling

Feedback geven

'Wil mij helpen?' vraagt de 8 jarige jongen uit Polen die nog maar enkele weken in de klas is. De leerkracht hoort voor het eerst de stem van de leerling en is onder de indruk. Ze complimenteert de leerling direct met: 'wat super knap zeg dat jij om hulp durft te vragen. Wauw klas, hoorden jullie dat, daar zouden jullie nog eens wat van kunnen leren'

Een goed bedoeld compliment, maar helaas wordt de leerling hiermee niet op waarde geschat.

Geef de leerling de feedback waarom het vraagt. 'Ja, ik wil jou wel helpen. (Met nadruk op de verwijzing jou helpen.) Hierdoor krijgt het kind de feedback dat het begrepen wordt, voelt het zich competent en krijgt gelijk uitbreiding van zijn woordenschat die past bij de naaste ontwikkeling door de nadruk op een ander verwijzend functiewoord te leggen.

Buddy's

Het is fijn voor de leerling als het buiten de leerkracht om een (gelijkgestemde) leerling heeft die hem wegwijs maakt in het wel en wee van de school. De keuze van één buddy of verschillende buddy's kan van veel verschillende zaken afhangen. Wat belangrijk is, is dat de buddy:

- behulpzaam is (niet te bemoederend)
- sociaal in de omgang
- ook een ander netwerk heeft binnen de klas

Bedenk daarnaast ook voor welk doel je de buddy wilt inzetten. Het is belangrijk om te wisselen van buddy, zodat de leerling niet claimend of te afhankelijk wordt. Op den duur vinden leerlingen ook zelf hun weg in het opbouwen van hun eigen netwerk.

Taken

Vaste taken zorgen voor verantwoordelijkheid, een competent gevoel, betrokkenheid, verbondenheid en er is geen taal voor nodig.

Taalstadia

Als het kind al Nederlands spreekt, dan kun je met behulp van het formulier 'Taalstadia' vrij nauwkeurig inschatten in welke stadium van de taalverwerving de leerling zich bevindt. Dit formulier is te vinden in de bijlagen.

Intake

Wanneer een leerling instroomt op De Fakkelt, houdt de leerkracht/mentor van de leerling binnen vier weken een intakegesprek met de ouder(s)/verzorger(s) die het meest betrokken is bij de verzorging van de leerling.

De intake levert informatie op die van belang is om zowel belemmerende als bevorderende factoren van het kind en zijn omgeving in beeld te krijgen. Aan de hand van deze informatie aanvullend met observaties en eventueel toetsen kunnen we starten met een passend onderwijsaanbod.

Bij de uitstroom van de leerling ontvangt de moederschool naast het OPP ook de informatie van de intake die door De Fakkelt is afgenomen. Deze informatie vertelt veel over de achtergrond van de leerling van een jaar geleden, maar is niet meer up-to-date. Toch is deze informatie belangrijk om te blijven updaten omdat het zicht geeft bijvoorbeeld in hoeverre de leerling en zijn/haar gezin geïntegreerd zijn, kind kenmerken die misschien zijn veranderd, evt trauma's die verwerkt zijn of boven komen. Daardoor zullen ook belemmerende en bevorderende factoren van het kind en zijn omgeving opnieuw bekeken moeten worden, zodat er passend onderwijs gerealiseerd kan worden.

In de bijlagen vind je een voorbeeld van het intakeformulier Nieuwkomers. Het is niet de bedoeling om het formulier in zijn geheel opnieuw af te nemen, maar gebruik het intakeformulier dat je ingevuld hebt gekregen van De Fakkelt als een werkdocument.

Ontwikkelingslijn

Na een jaar intensief taalonderwijs op de nieuwkomerslocatie De Fakkel stromen leerlingen uit naar passend onderwijs, thuis nabij. Tijdens het wen/-uitstroomgesprek hebben:

- de mentor van De Fakkel
- de intern begeleider/zorgcoördinator
- de leerkracht van de ontvangende school

de doorstart op de moederschool besproken en het leerlingendossier overgedragen.

Ondanks de inzet van de leerlingen zal het niet gelukt zijn om achterstanden met Nederlandse leeftijdgenoten volledig weg te werken in één jaar nieuwkomersonderwijs. Dat is feitelijk onmogelijk. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat voor succesvolle integratie zeker vijf jaar nodig is. Dit geldt zeker voor oudere nieuwkomersleerlingen, omdat zij minder tijd hebben om mee te groeien in de schoolse taalvaardigheden. **Het is belangrijk dat de ontwikkeling van de leerling nauwkeurig in de gaten wordt gehouden door middel van observaties, toetsen en het bijhouden van de taalstadia (zie bijlagen), zodat het onderwijs kan plaats vinden in de zone van de naaste ontwikkeling.**

De leerling heeft namelijk een inhaalslag te maken en volgt niet de standaard ontwikkelingslijn, maar zal sprongen in de ontwikkeling maken waarbij eventuele hiaten aangevuld moeten worden.

Na 4 jaar onderwijs in Nederland wordt verwacht dat de leerling op dezelfde ontwikkelingslijn zit als een native speaker. In de bijlagen vind je **model Fakkel 50-160 weken**. Hierin vind je de te volgen ontwikkelingslijn per leeftijd instructie, groep en afhankelijk van of de leerling ongeletterd, geletterd verwant (Latijns schrift) of niet verwant is. Op deze manier kun je korte- en langetermijndoelen bepalen en de leerlijn van de leerling blijven monitoren. De eerste 4 jaar in Nederland hoeft de leerling niet meegenomen te worden in de schoolresultaten.

Wat is woordenschatonderwijs

Woordenschat is overal!! Het gaat niet om wat de beste methode is, maar:

- Welke woorden bied je aan?
- Hoe bied je de woorden aan?

Enkele aandachtspunten op een rijtje betreffende het woordenschatonderwijs:

Wanneer je een vreemde taal leert, zul je de taal eerst begrijpen, dan spreken, lezen en schrijven. Dat betekent dat de leerling je allereerst wel zal begrijpen (passief/ reproductief), maar nog niet kan antwoorden (actief/ productief). In een week tijd bied je ongeveer 75-80 woorden aan. Als je een woord aanbiedt, probeer je het woord minimaal 8 keer te herhalen in verschillende contexten. Laat de leerlingen het woord nazeggen zodat ook de mondmotoriek kan wennen aan de mondstand bij het maken van de Nederlandse klanken. Tevens bied je het bijpassende lidwoord aan bij het woord.

Welke woorden bied je aan in het woordenschat onderwijs?

Functionele woorden neem je op in het woordenschatonderwijs. Een woord is functioneel wanneer:

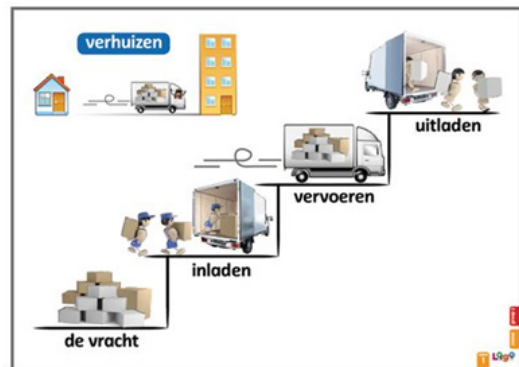
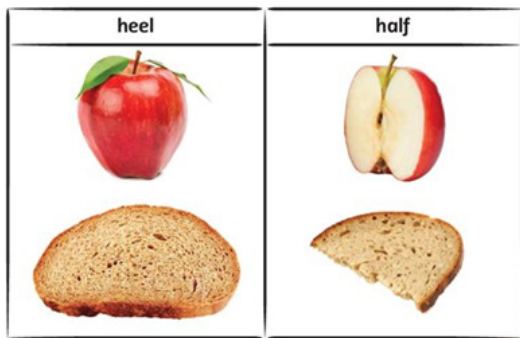
- het woord een **kernwoord** uit de tekst of het verhaal is.
- het woord nodig is om de tekst te kunnen **begrijpen**.
- je dit woord nodig hebt als je de tekst wilt **samenvatten**.
- de leerlingen het woord buiten deze tekst en in **andere contexten vaker tegenkomen**.
- het woord gemakkelijk in een **betekenisrelatie** met andere woorden gezet kan worden. (Gebruik deze informatie bij een keuze voor visuele modellen)
- het woord gebruikt wordt in **vaste combinaties met andere woorden** (onbewoond eiland, ergens een slag naar slaan, op de hoogte zijn) Gebruik deze vaste verbindingen dan ook in je woordenschatlessen. Overigens: bij een zelfstandig naamwoord kun je het beste altijd het lidwoord noemen dat erbij hoort.

(Houd er rekening mee dat boeken in voltooid verleden tijd geschreven kunnen zijn. Werkwoorden dienen in alle vervoegingen aangeboden te worden om de tekst helder te maken voor de leerling.)

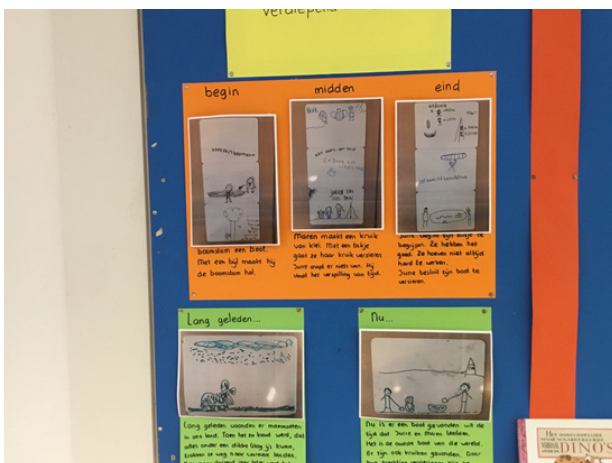
Hoe bied je de woorden aan in het woordenschatonderwijs?

Grafisch model

De kracht van het grafische model zit in het feit dat leerlingen in één oogopslag zien hoe een aantal woorden met elkaar verbonden zijn. Enkele voorbeelden zijn: de trap, de kast, de paraplu...

Maar er zijn nog veel meer andere manieren van grafische modellen mogelijk, bijv. door middel van een tijdlijn, overeenkomsten en verschillen aan te duiden, woordsoorten te schematiseren of probleemstelling en oplossing inzichtelijk te maken in een verhaallijn.

Geef de leerling ook de ruimte om zijn eerste taal te spreken. Door bijvoorbeeld het aangeboden woord in de eerste taal te vragen. Wanneer je meerdere leerlingen in de klas hebt die dezelfde vreemde taal spreken, laat ze dan gezamenlijk in hun eigen taal hun voorkennis bespreken. Het is belangrijk dat de leerling weet dat zijn eigen taal er mag zijn en daarmee hij/zij zelf ook.

De eerste taal moet zich namelijk blijven ontwikkelen om in het Nederlands verder te kunnen ontwikkelen. Hierdoor kunnen kinderen bestaande kennis in hun eigen taal koppelen aan nieuwe taal; labelen wordt dit ook wel genoemd. Later laat je het woord terugkomen in andere contexten, zodat de leerling ook buiten school het woord weet te gebruiken en hiermee succeservaring kan opdoen.

Teksten

Tijdens lezen of voorlezen is het belangrijk dat de leerling 90% van de woorden kent. 90% tekstdekking is nodig om het verhaal te kunnen volgen en om opdrachten en vragen horend bij de tekst, zoals bij begrijpend lezen en de taalzaakvakken, te kunnen maken.

Laat leerlingen vooraf aan de les, het liefst op dezelfde ochtend met elkaar de tekst door lezen, waarbij de nieuwkomer moeilijke woorden en/of vragen over de tekst kan stellen aan zijn buddy. Zorg eventueel ook voor ondersteunend beeld- en filmmateriaal. Beelden zeggen meer dan woorden.

De meeste boeken zijn in onvoltooid tegenwoordige tijd geschreven, zoals zag van zien, lag van liggen, werd van worden, maar ook persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden zoals hij, zij, deze, die zijn, haar en verwijzende functiewoorden zoals het, dat deze, die, en bijwoorden zoals er zijn erg lastig te begrijpen voor nieuwkomers.

Wanneer het voorlezen van een boek geen verder vervolgdoel heeft, kan het zijn dat het kind afhaakt of storend gedrag gaat vertonen. Het kind is dan luistermoe aan het worden en beheerst geen 90% tekstdekking.

Kies er dan voor om hem/haar een andere activiteit of verwerking te laten doen die niet storend is voor je instructie, maar de leerling wél zijn woordenschat/begrijpend luisteren verder kan ontwikkelen.

Woordenschatroutines

Vaste, steeds terugkerende activiteiten of werkvormen die voor de kinderen herkenbaar en zichtbaar aanwezig zijn (bijv. de dagopening en het werken aan woordenschat)

Een routine is een effectieve manier om de ontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Uit onderzoek naar de werking van de hersenen en leren komt naar voren dat het brein altijd op zoek is naar patronen.

Het werken met een routine, maar ook het werken met grafische modellen biedt kinderen een patroon dat elke keer herkenbaar op dezelfde manier verloopt.

Vaak zijn routines herkenbaar aan specifiek materiaal dat erbij gebruikt wordt. De leerlingen herkennen het materiaal en dat lokt bepaalde handelingen, reacties en interacties uit. Zo spreekt een woordposter voor zichzelf.

Een selectie van routines zijn:

- woord van de dag
- thematafel
- praatplaat
- woordposter
- woordenboeken
- woordenschatmonster
- draai maar raak
- het woordenschatdoosje

Wil je meer inspiratie? In het boek 'Woordenjacht' vindt je krachtige routines die onderverdeeld zijn per jaargroep. Er wordt duidelijk weergegeven voor welke fase (oriënteren- semantiseren- consolideren- controleren) van de les je deze kunt inzetten.

Taaldenkgesprekken

Actief meedoen, actief meedenken en actief meepraten. Daar gaat het om in een taaldenkgesprek. Een krachtige kwestie vormt het startpunt. Centraal staat wat de leerlingen bedoelen. Niet of ze het al in correct Nederlands kunnen zeggen. Door het uitdagende gespreksonderwerp zijn leerlingen zo gemotiveerd dat ze hun uiterste best doen om hun bedoelingen te verwoorden. Ook al kost dat in het Nederlands nog moeite en daarmee worden ze al doende taalvaardiger. Om precies te weten hoe je een taaldenkgesprek opzet en begeleidt en voor veel video voorbeelden kijk op: <https://www.lowan.nl/primair-onderwijs/taaldenkgesprekken/>

DAT naar CAT

Enkel het gebruiken van de dagelijkse taal (DAT) is niet voldoende om in het onderwijs goed mee te kunnen draaien. Voor een succesvolle integratie is het gebruik van 'schooltaal'(CAT) zeer belangrijk. Daarom is voor de ontwikkeling van de taal- en denkvaardigheid de overgang van dagelijkse taal naar schooltaal één van de belangrijkste stadia. De overgang heeft grote gevolgen voor de loopbaan op school van alle leerlingen.

Scaffolding

Scaffold is een Engelse term voor 'steiger'. Bij gebruik van scaffolding zet je als leerkracht als het ware iets voor de leerling 'in de steigers'. Door de leerkracht wordt een ondersteuning geboden die in de 'zone van de naaste ontwikkeling' ligt. Door net boven het niveau van een leerling lesstof of taal aan te bieden, wordt de leerling uitgedaagd om een hoger niveau te bereiken.

Scaffolding is dus een combinatie van het initieel aanbieden van veel ondersteuning aan leerlingen en het geleidelijk afbouwen daarvan naarmate hun expertise toeneemt. Scaffolding is er in dusdanig veel varianten, dat het niet mogelijk is om alles te noemen. Op internet zijn talloze voorbeelden van scaffolding en de te gebruiken varianten <https://www.leraar24.nl/69986/scaffolding/>.

Wat werkt er nog meer?

Bedenktijd

Nieuwkomers hebben doorgaans meer tijd nodig om vragen te kunnen beantwoorden of taken te kunnen uitvoeren. Zij moeten woorden eerst 'labelen' en koppelen aan de moedertaal, voordat ze kunnen reageren. Het is belangrijk dat nieuwkomers deze bedenktijd ook krijgen.

Instructie, modeling en pre-teaching

Instructie van de Nederlandse grammatica is bij nieuwkomers nodig om de taal machtig te worden en de woorden te laten inslijpen. Hiervoor kan de handleiding 'Zien is Snappen' worden ingezet.

Wanneer de docent bewust de taal modelt, dan wel voordoet, dan geeft de leerkracht hiermee een duidelijk voorbeeld en zal er minder verbetering nodig zijn.

Wanneer de leerling extra onderwezen wordt, is het belangrijk dat dit op basis van pre-teaching gebeurt. Hierdoor wordt de leerling voorbereid op het onderwerp van de les, zodat de leerling tijdens de reguliere lessen passief en/of actief kan deelnemen.

Vragen stellen

Kun jij in het Arabisch horen wanneer iemand jou een vraag stelt? Waarschijnlijk niet uit de verbale communicatie of de intonatie van de zin, misschien wel uit de non-verbale communicatie. Het is belangrijk dat je een leerling uitlegt dat als we in het Nederlands een vraag stellen onze stem omhoog gaat. Ondersteun dit eventueel met een bijpassend handgebaar.

Wees tijdens je instructie duidelijk wanneer je een vraag stelt, door de vraag aan te kondigen en/of door dit visueel met een gebaar te ondersteunen. De leerling is dan alert en weet dat er iets van hem/haar verwacht wordt.

Coöperatieve werkvormen

Coöperatieve werkvormen zorgen ervoor dat niet de leerkracht de meest actieve deelnemer aan de les is, maar dat alle leerlingen tegelijkertijd actieve deelnemers in de les worden en samen interactief bezig zijn. Coöperatief leren wordt wel eens verward met samenwerken, maar hierin zit wel degelijk verschil. Bij een coöperatieve werkvorm zijn de volgende punten belangrijk:

- gelijke deelname
- individuele verantwoordelijkheid
- positieve wederzijdse afhankelijkheid
- simultane (inter)actie

Een selectie van coöperatieve werkvormen voor

passieve woordenschat

- Stijgen en dalen
- Sta op en schuif door
- Waar/niet waar (vervolg actief)

passieve woordenschat en reproduceren

- Wandel wissel uit

actieve woordenschat

- Binnen-/buitenkring
- Zoek iemand die...
- Twee/Drie of VierPraat
- TweeVergelijk
- Tweetal Coach

Ten slotte blijkt uit de praktijk dat coöperatief leren het meeste effect heeft als het consequent, systematisch en doelgericht wordt toegepast.

Maar let op!! Er moet voor leerlingen wel ruimte blijven om lesstof zelfstandig te oefenen. Te vaak inzetten van coöperatief leren is dus weer niet effectief.

Contact met ouder(s)/verzorger(s)

Waar in onderstaande tekst ouders staat, dient u te lezen ouder(s)/verzorger(s).

De psychische gezondheid van kinderen in het algemeen hangt in sterke mate af van die van hun ouders. Dat geldt ook voor deze kinderen en ouders. Als ouders na langere periodes van onzekerheid hun zelfvertrouwen als opvoeder terug krijgen, heeft het grootste deel van deze kinderen geen specialistische hulp nodig. De kinderen en hun ouders willen vooral een zo normaal mogelijk leven. Weer naar school gaan is daar een belangrijk onderdeel van. Voor kinderen en ouders is het de poort naar de nieuwe samenleving waar kinderen uitgedaagd worden en weer met de toekomst bezig zijn, maar het is meer dan dat. Naar school gaan is voor kinderen die nare en soms schokkende gebeurtenissen meemaakten helend.

Ouders hebben vooral behoefte om hun taak als opvoeder weer goed op te kunnen pakken.

Kinderen willen niets liever dan dat hun ouders weer 'gewone' ouders worden. Ondanks dat de ouders wellicht niet op voldoende niveau de Nederlandse taal spreken, is het belangrijk dat de ouders betrokken zijn en blijven bij de schoolactiviteiten, juist ook in de groepen 3 t/m 8. Naarmate het kind ouder wordt, zie je als leerkracht de ouders minder op school. Toch blijft het belangrijk om de intensiteit hetzelfde te houden en elkaar dus geregeld te zien en te spreken. Plan bijvoorbeeld periodiek afspraken in met ouders.

De kans om ouderbetrokkenheid te vergroten zit in het aanspreken van ouders, aanmoedigen van ouders en aandacht geven aan ouders.

Aansluiting

- Investeer tijd in het winnen van het vertrouwen van de ouders.
- Heb aandacht voor het relationele aspect. Zorg dat de ouders zich op hun gemak voelen, val niet direct met de deur in huis.
- Communiceer regelmatig en niet alleen bij slecht nieuws. Houd ouders op de hoogte.
- Nodig ouders uit bij schoolse uitstapjes, excursies en/of activiteiten. Niet direct als begeleider, maar meer om de ouder inzicht te geven in en te betrekken bij hoe de school als geheel functioneert en welke rollen zij als ouders hierin kunnen bekleden.

Duidelijkheid

- Benadruk altijd dat je samen met de ouders de zorg voor hun kind deelt; dat je samen wilt werken om tot de beste oplossing te komen. Probeer een brug te slaan.
- Maak verwachtingen duidelijk. Ouder: 'Ik wil graag weten hoe het mij kind school gaat. Mag ik juf gaan? Moet ik bellen? Mag ik komen, echt?' De meeste ouders zijn onbekend met het Nederlands onderwijs en (gezondheids-)voorzieningen voor kinderen en hebben daarom baat bij informatie over het Nederlandse onderwijssysteem, opvoeden, de gezondheidszorg en wat de Nederlandse samenleving van ouders verwacht.

Invloed

- Erken de waarde en inbreng van ouders.
- Probeer zo open mogelijk het gesprek te voeren, niet oordelend.

Als je informatie gaat inwinnen bij de ouders en/of verzorgers is het belangrijk:

- Dat degene die het meest betrokken is bij de dagelijkse verzorging van het kind, ook aanwezig is bij de oudergesprekken. Het komt geregeld voor dat ouders bij het gesprek aanwezig zijn die zich niet of in mindere mate met de verzorging bezig houden. Hierdoor gaat de overdracht van informatie gepaard met verlies van informatie.
- Dat we elkaar kunnen verstaan. Een leerling in het begin niet kunnen verstaan is vervelend, maar cruciale informatie missen, doordat je ouders/verzorgers niet kunt verstaan kan soms voor grote problemen zorgen. Om te zorgen dat de ouder/verzorger het gesprek goed begrijpt, is het belangrijk dat zij de taal waarin het gesprek wordt gevoerd voor minimaal 90% beheerst.
- Dat je voorafgaande aan het gesprek iemand regelt die kan vertalen. Wanneer de band goed is kun je mogelijk gebruik maken van familie, vrienden of een kennis. Soms is het ook mogelijk andere ouders van de school als tolk in te zetten. Wij raden af om het kind zelf of een minderjarige te laten vertalen.

Let op: Of degene die voor het gesprek als tolk wordt ingezet uit hetzelfde land komt als de nieuwkomer waar het gesprek over gaat, betekent niet automatisch dat zij dezelfde taal en cultuur hebben. In sommige landen leven verschillende groeperingen die niet goed samen gaan.

Mocht in de directe omgeving geen mogelijkheden zijn om een tolk in te zetten, dan kan een gesprek worden vertaald met inzet van een tolktelefoon.

Taalproblemen geven soms aanleiding om harder of krommer te gaan praten in een poging om de taalkloof te overbruggen. Dat is meestal pijnlijk, want alhoewel veel ouders de Nederlandse taal niet goed spreken, merken ze wel degelijk of er normaal of krom Nederlands tegen hen wordt gesproken. Dit kan niet alleen als beledigend worden ervaren, maar het heeft bovendien een slechte uitwerking op het correct leren van het Nederlands.

Hieronder volgen enkele handvatten om een oudergesprek in te gaan:

- Bedenk van tevoren wat het doel van het gesprek is. Wat wil je bereiken (erkenning, verbinding, betrokkenheid en/of informatie voorziening)?
- De vragen van de intake zijn niet leidend. Bestudeer van te voren de vragen en selecteer de juiste vragen voor de nieuwkomer en zijn situatie.
- Neem de tijd. Creëer een ontspannen situatie.
- Spreek langzaam met eenvoudige woorden. Gebruik visuele ondersteuning/voorwerpen/gebaren.
- Een huisbezoek of gesprek in een omgeving waar de ouders zich prettig voelen, kan helpen om de verbinding te vergroten. Op deze wijze krijg je ook een inzicht in de gezinssituatie en de alledaagse gang van zaken binnen het gezin.
- Zowel in een gesprek als bij een rapport kan het voorkomen dat de leerling nog niet op het gewenste niveau functioneert. Bespreek/beschrijf wat er al wel lukt en formuleer positief waar jullie de komende periode stapsgewijs mee aan het werk gaan.

Websites

- www.lowan.nl - Landelijke ondersteuning onderwijs nieuwkomers
- <https://www.lowan.nl/primair-onderwijs/taaldenkgesprekken> - Taal stimuleren in denkgesprekken
- www.taal-in-spel.nl - Taal in spel stimuleren
- <https://www.leraar24.nl/69986/scaffolding> - Scaffolding

Literatuur

Ruimte voor nieuwe talenten. Prijs: gratis te downloaden

De brochure helpt leerkrachten, taalcoördinatoren, schoolleiders en bestuurders bij hun keuzes rond nieuwkomers op de basisschool. <https://www.lowan.nl/onderzoek/ruimte-nieuwe-talenten/>

Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen. ISBN: 9789088505621 Prijs: €39,00

Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen biedt onmisbare praktische kennis en vaardigheden om goed om te kunnen gaan met het vaak moeilijk te begrijpen gedrag van de vele getraumatiseerde leerlingen waar ze op hun school mee te maken hebben. Door traumasensitief onderwijs te bieden aan de kinderen die het nodig hebben wordt het klassenklimaat voor alle kinderen veiliger en de effectieve leertijd en de leeropbrengsten van alle kinderen hoger.

Met woorden in de weer. ISBN: 9789046901571 Prijs: € 22,00

In dit boek geven Van der Nulft en Verhallen een praktische aanpak voor intensieve woordenschatuitbreiding in het basisonderwijs.

Woordenjacht. ISBN: 9789044127270 Prijs: € 30,80

Creatief en effectief werken aan woordenschatuitbreiding van groep 1 t/m 8 met inspirerende praktijkvoorbeelden.

Honderduit. ISBN: 9789077529508 Prijs: € 35,85

Handreiking voor doelgericht en creatief werken aan mondelinge taalvaardigheid van groep 1 t/m 8.

Materialen

Zien is Snappen. ISBN: 9789461180124 Prijs € 59,00

Grammatica voor anderstaligen voor de groepen 1 t/m 4

Woorden in Prenten deel 1 en 2. ISBN: 9789461181190 Prijs: €99,00

Met Woorden in prenten laat u anderstalige en taalzwakke kinderen genieten van prentenboeken. De kinderen breiden hun woordenschat uit met 750 tot 800 woorden, op een prettige en natuurlijke manier.

Wijzer in executieve functies - groep 1 t/m 4. ISBN: 9789492525048 Prijs: €24,90

Merk jij ook dat kinderen in je klas het lastig vinden zelf taken op te starten? Of dat zij heel impulsief reageren op anderen? Vaak nemen we dit gedrag voor lief. Gek eigenlijk, want we kunnen ook gedragsvaardigheden oefenen. De Wijzer in Executieve Functies is een praktisch en preventief hulpmiddel voor het basisonderwijs, waarmee je alle leerlingen actief laat oefenen met de zeven executieve functies. De wijzer bevat laagdrempelige spelletjes, die je snel kunt inzetten.

Emotieregulatie

Definitie

Emotieregulatie helpt je om op een goede manier met je emoties om te gaan, zodat je doelen kunt realiseren, taken kunt voltooien of gedrag kunt controleren en sturen.

Let op je toerenteller!

Spannende wissel

De leerlingen zitten in een niet te grote kring op stoelen (maak eventueel meerdere kringen). Eén leerling krijgt een blinddoek en staat in het midden. De leerkracht geeft iedereen een nummer; de 'blinde' weet niet wie welk cijfer heeft. De 'blinde' noemt nu twee nummers. De leerlingen met die nummers moeten zo stil en zo slim mogelijk van plaats wisselen; de 'blinde' probeert een van hen aan te tikken, afgaande op wat hij hoort. Bij het wisselen mag je niet teruglopen naar je eigen stoel. Zodra de leerlingen weer zitten, kunnen ze niet meer getikt worden. Degene die getikt wordt, wordt nu geblinddoekt.

Taalstadia

Stadium 1: De gewenningsfase

In dit stadium leert een kind wennen aan de (Nederlandse) school en aan de klanken van onze taal. In dit stadium moet een kind de kans krijgen om zich veilig en beschermd te voelen, zodat het kan openstaan voor alles wat op hem of haar afkomt. De volgende signalen geven aan dat het kind gaat wennen aan de school.

Signalen voor aangepast gedrag:

- Kijkt met belangstelling naar wat andere kinderen doen.
- Gezichtsuitdrukking verradt, dat het met anderen meeleeft.
- Doet, wat andere kinderen doen, eventueel nog op zichzelf.
- Praat in zichzelf in eerste taal ter begeleiding van activiteiten.
- Accepteert routines en regels van de groep bijvoorbeeld bij het opruimen, naar buiten gaan, etc.

Signalen voor ontvankelijkheid voor tweede taal:

- Gebruikt gebaren tegen de leerkracht.
- Begint te reageren op eenvoudige aanwijzingen in het Nederlands: 'Kom eens hier'.
- Zegt dingen na, als 'Hallo', 'Dank je wel'.
- Begint 'nee' te zeggen om zich te verweren.

Stadium 2: De redzaamheidsfase

Van passief luisteraar wordt het kind nu iemand die zelf ook contacten wil kunnen leggen. Het kind heeft nu taal nodig om zichzelf te redden in de situatie van de groep. Het moet kunnen vragen om dingen die het nodig heeft. Het moet weten, hoe je via taal aandacht van anderen kunt krijgen. Voor al deze doeleinden zal het kind een minimum aan woordenschat en taalvormen moeten hebben.

Signalen voor zelfredzaamheidstaal:

- Kan mensen en dingen om hem heen benoemen.
- Maakt behoeften door middel van taal kenbaar.
- Gebruikt ook taal om zich te beschermen en te verdedigen.
- Kan eenvoudige beschrijvingen in concrete situaties geven.

Stadium 3: Omgangstaalfase

'Je kunnen redden' is wat anders dan 'kunnen meedoen en meespelen'.

Meedoen vraagt, dat het kind zelf een bijdrage kan leveren tot het gebeuren en het gesprek daarover. Daarvoor moet je kunnen inspelen op de situatie en kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen in de spel- of leersituatie.

Signalen voor omgangstaal:

- Kan activiteiten van zichzelf en anderen benoemen.
- Kan activiteiten van andere kinderen sturen en reageren op aanwijzingen van andere kinderen.
- Kan voorkeur en afkeur uitdrukken.
- Kan vooruitlopen op eigen of andermans handelingen.
- Kan praten over dingen die in het onmiddellijke verleden gebeurd zijn.

Aan het eind van stadium 3 is het kind meestal zover dat het mee kan doen aan doe-activiteiten in de groep.

Stadium 4: De leertaalperiode

Het Nederlands dat het meertalige kind nu verworven heeft is van een bepaalde soort. Het is de taal die vooral geschikt is voor het deelnemen aan omgangssituaties in het dagelijks leven.

Deze taal is niet hetzelfde als de taal die gebruikt wordt voor het afstand nemen van de concreetheid, voor het praten over dingen uit het verleden of de toekomst, voor redeneren, voorspellen en voorstellen. Voor deze functies is speciale taal nodig.

Intakeformulier Nieuwkomers

Naam leerling: Geslacht: (j/m) Geboortedatum: (dd-mm-jjjj) Land van herkomst: Schoolloopbaan: (land van herkomst/NL) School: In Nederland sinds: Startdatum huidige school:	Leeftijd: Groep:
Naam leerkracht Naam intern begeleider Gesprek met Datum	

Gezin

Gezinssamenstelling Plaats in het gezin Scholing broers en zussen	
Wie wonen er op hetzelfde adres	
Woonsituatie/voldoende ruimte/ vaste plek Slaapplek/ bedtijd / dromen	
Wie is er het meeste thuis bij de kinderen en neemt de grootste zorg van de kinderen op zich Welk telefoonnummer kunnen wij bellen voor het eerste aanspreekpunt	
Moedertaal ouders Voertaal thuis Talenkennis ouders	
Opleiding/Beroep	
Volgen ouders Nederlandse les	
Doel /duur verblijf in Nederland	
Heeft het gezin, familie, vrienden en/of kennissen in Nederland	

Schoolloopbaan

Vanaf welke leeftijd	
Hoeveel jaar onderwijs gehad	
Welke klassen	
Moedertaal kind	
Taalkennis (begrijpen/spreken/lezen/schrijven)	
Bijzonderheden op school	
Welke ervaring heeft het kind met huiswerk	
Is er een rapportage vanuit vorige scholen	
Schoolloopbaan in Nederland	Ja/nee
(Zo ja toelichting)	

Kind

Zijn er bijzonderheden te melden over: Zwangerschap Geboorte Baby/dreumes/peuter/kleuter	Zo ja, graag deze bijzonderheden aangeven op het 'Invulformulier - Zijn er bijzonderheden te melden over:' hieronder.
Wat kan het kind goed/talenten	
Wat vindt het kind moeilijk	
Welke interesses heeft het kind op dit moment (zodat je daar op school op aan kunt sluiten)	
Gevoelens: Welke gevoelens toont het kind naar Ouder(s)/ verzorger(s) andere kinderen uit het gezin of in de omgeving andere volwassenen	

<p>Wat doet het kind als het niet op school zit: Buiten spelen (met wie en waar en hoe voelen de ouder(s)/ verzorger(s) zich daarbij) Sporten, muziek maken, hobby's, helpen in huis</p>	
<p>Zwemdiploma Hoe kijkt het kind aan tegen water</p>	
<p>Kan het kind fietsen</p>	
<p>Zijn er bijzonderheden te melden over het leven van het gezin/kind in het land van herkomst (trauma's, triggers)</p>	
<p>Heeft het gezin/kind behoefte aan:</p>	
<p>Schoolmaatschappelijk werk, sociale contacten, therapie, vluchtelingenwerk (INOVA), taalmaatje thuis, hulp bij administratie of ander</p>	

Invulformulier - Zijn er bijzonderheden te melden over:

• **Zwangerschap**

Gepland/gewenst/zwanger geworden m.b.v. ziekenhuis	
Gevoel moeder tijdens zwangerschap (relaxt, stress, voldoende rust)	
Omgeving tijdens zwangerschap (veilig, onveilig)	
Groei kind in de baarmoeder	
Gezondheid moeder tijdens zwangerschap (ijzertekort etc)	
Vader	
Overige:	

• **Geboorte**

Thuis/ziekenhuis/ergens anders	
Zorg tijdens geboorte	
Normale bevalling, met hulpmiddelen (vacuümpomp b.v.), keizer-snee	
Herstel moeder na bevalling	
Borstvoeding/flesvoeding	
Gevoel moeder tijdens en na de bevalling	
Vader	
Overige:	

- **Gezondheid in baby-/dreumes-/peuter-/kleuterperiode (De volgende vragen stellen per afzonderlijke periode)**

Waren/zijn er andere verzorgers dan vader en moeder	
Met welke personen/dieren/dingen heeft het kind een hechte band? Zijn hier bijzonderheden over te melden? (nog in beeld/af-scheid van moeten nemen/wel in beeld maar in ander land)	
Bijzonderheden over de thuissituatie	
Slapen en eten	
Rituelen waar het kind zich veilig bij voelde	
Omgeving (veilig/onveilig, rustig/onrustig, omgeving met veel/wei-nig prikkels die ontwikkeling stimuleren)	
Traumatische ervaringen meegemaakt (zie bijlage lijst met traumati-sche ervaringen)	
Ouder(s)/verzorger(s) traumatische ervaringen meegemaakt	
Zijn ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte van mogelijke triggers van het kind	
Overige:	

Overige informatie om ouders over te informeren

- Groenten- en fruitdagen op school/ tussendoortje/lunch/bedtijd
- Gymkleding
- Nieuwsbrief/school app (evt. aanmaken met ouders)/ inschrijving oudergesprek
- Mogelijke computerprogramma's voor thuis (Ambrasoft/ 123zing/etc.)
- Contactmomenten (intake en oudergesprekken)
- Leerlingvolgsysteem
- Als er vanuit de ouders kindgerichte zorg is graag dezelfde dag nog contact opnemen met de leerkracht
- Vieringen zoals Sinterklaas (surprises), paasontbijt, etc.
- Bibliotheek
- Zwemles (belangrijk vanwege de hoeveelheid wateren in Nederland)
- Taalcontact (maatje/sportvereniging/klasgenootjes/buitenspelen/buren/Inova/gemeente)
- Is er behoefte aan kleding

Aanvullende informatie

Ontwikkelingslijn: Model Fakkel doelen 50-160 weken

Week	Vakgebied	Leerlijn (on)geletterd Taalgebied Leeftijd instructie Groep nu	Leerlijn 1 n.v.t. n.v.t. Groep 4	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 6-7 jaar groep 4	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 7-8 jaar groep 5	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 8-9 jaar groep 6	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 6-7 jaar groep 4	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 7-8 jaar groep 5	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 8-9 jaar groep 6
60	Technisch lezen	AVI 2018	vervolg reguliere leerlijn	M4 beh.	M4 beh.	M5 beh.	M4 beh.	M4 beh.	M5 beh.
		DMT 2018		M4 vs 39-49	M4 vs 39-49	M5 vs 58-68	M4 vs 39-49	M4 vs 39-49	M5 vs 58-68
	Spelling	PI dictee		dle 12	dle 14	dle 16	dle 12	dle 14	dle 19
		Cito 3.0		E3M4 vs 210-229	M4 vs 229-244	M4 vs 229-244	E3M4 vs 210-229	M4 vs 229-244	E4 vs 244-257
	Woordenschat	TAK passief							
	Rekenen	Cito 3.0		M4 vs 157-168	E4 vs 178-188	E5 vs 212-218	M4 vs 157-168	E4 vs 178-188	E5 vs 212-218
80	Technischlezen	AVI 2018		E4 beh.	M5 beh.	M6 instr.	E4 beh.	M5 instr.	M6 instr.
		DMT 2018		E4 vs 55-67	M5 vs 72-82	M6 vs 73-82	E4 vs 68-78	M5 vs 58-68	M6 vs 78-83
	Spelling	PI dictee		dle 20	dle 21	dle 28	dle 20	dle 21	dle 26
		Cito 3.0		E4 vs 257-271	E4 vs 257-271	M5E5 vs 299-307	E4 vs 257-271	E4 vs 257-271	M5 vs 287-299
	Woordenschat	TAK passief							
	Rekenen	Cito 3.0		E4 vs 60-65	M5 vs 206-212	M6 vs 231-237	E4 vs 178-188	M5 vs 206-212	M6 vs 231-237

Week	Vakgebied	Leerlijn (on)geletterd Taalgebied Leeftijd instructie Groep nu	Leerlijn 1 n.v.t. n.v.t. Groep 5	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 6-7 jaar groep 5	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 7-8 jaar groep 6	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 8-9 jaar groep 7	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 6-7 jaar groep 5	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 7-8 jaar groep 6	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 8-9 jaar groep 7
100	Technisch lezen	AVI 2018	vervolg reguliere leerlijn	vervolg reguliere leerlijn	M5 beh.	E6 instr.	vervolg reguliere leerlijn	M6 beh.	E6 instr.
		DMT 2018			M6 vs 73-82	E6 vs 84-89		E5 vs 72-82	E6 vs 84-89
	Spelling	PI dictee			dle 28	dle 30		dle 28	dle 33
		Cito 3.0			M5E5 vs 299-307	E5 vs 307-313		M5E5 vs 299-307	E5M6 vs 313-316
	Woordenschat	TAK passief							
	Rekenen	Cito 3.0			M6 vs 225-231	M7 vs 248-254		M6 vs 225-231	M7 vs 248-254
120	Technischlezen	AVI 2018			E6 instr.	E7 beh.		E6 beh.	E7 instr.
		DMT 2018			M6 vs 73-82	E7 vs 90-94		M6 vs 73-82	E7 vs 90-94
	Spelling	PI dictee			dle 35	dle 37		dle 35	dle 40
		Cito 3.0			M6 vs 316-322	M6E6 vs 322-330		M6 vs 316-322	E6 vs 330-338
	Woordenschat	TAK passief							
	Rekenen	Cito 3.0			E6 vs 237-243	E7 vs 258-263		E6 vs 237-243	E7 vs 258-263

Week	Vakgebied	Leerlijn (on)geletterd Taalgebied Leeftijd instructie Groep nu	Leerlijn 1 n.v.t. n.v.t. groep 6	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 6-7 jaar groep 6	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 7-8 jaar groep 7	Leerlijn 2 ongeletterd n.v.t. 8-9 jaar groep 8	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 6-7 jaar groep 6	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 7-8 jaar groep 7	Leerlijn 3 geletterd niet verwant 8-9 jaar groep 8
140	Technisch lezen	AVI 2018	vervolg reguliere leerlijn	vervolg reguliere leerlijn	M7 instr.	Plus instr.	vervolg reguliere leerlijn	vervolg reguliere leerlijn	Plus instr.
		DMT 2018			M7 vs 87-93	M8 vs 93-98			M8 vs 93-98
	Spelling	PI dictee			dle 42	dle 44			dle 47
		Cito 3.0			E6M7 vs 338-345	M7 vs 345-351			M7E7 vs 351-355
	Woordenschat	TAK passief							
	Rekenen	Cito 3.0			M7 vs 248-254	M8 vs 270-276			M8 vs 270-276
160	Technischlezen	AVI 2018			E7 beh.	Plus beh.			Plus beh.
		DMT 2018			E7 vs 90-94	E8 vs 96-100			E8 vs 96-100
	Spelling	PI dictee			dle 50	dle 50			dle 54
		Cito 3.0			E7 vs 355-360	E7 vs 355-360			M8 vs 364-370
	Woordenschat	TAK passief							
	Rekenen	Cito 3.0			E7 vs 258-263	M8 vs 270-276			M8 vs 270-276

Leerlijn 4 geletterd verwant 6-7 jaar groep 4	Leerlijn 4 geletterd verwant 7-8 jaar groep 5	Leerlijn 4 geletterd verwant 8-9 jaar groep 6	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 9-10 jaar groep 7	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 10-11 jaar groep 8	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 11-12 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 9-10 jaar groep 7	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 10-11 jaar groep 8	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 11-12 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 9-10 jaar groep 7	Leerlijn 7 geletterd verwant 10-11 jaar groep 8	Leerlijn 7 geletterd verwant 11-12 jaar
M5 beh.	E5 beh.	M5 beh.	M5 beh.	M4 beh.	voortgezet onderwijs	M5 beh.	M6 beh.	voortgezet onderwijs	E6 instr.	E6 instr.	voortgezet onderwijs
M4 vs39-49	M5 vs 58-68	E5 vs 72-82	M5 vs 58-68	M5 vs 58-68		M5 vs 58-68	E5 vs 72-82		M6 vs 73-82	M6 vs 73-82	
dle 15	dle 17	dle 22	dle 12	dle 12		dle 22	dle 25		dle 21	dle 30	
M4 vs 229-240	M4E4 vs 244-257	E4M5 vs 271-287	E3M4 vs 210-229	E3M4 vs 210-229		E4M5 vs 271-287	M5 vs 287-299		E4 vs 257-271	E5 vs 307-313	
M4 vs 157-168	M5 vs 198-206	M6 vs 225-231	M5 vs 198-206	M5 vs 198-206		E6 vs 237-243	M7 vs 254-258		E6 vs 237-243	E7 vs 258-263	
E4 beh.	E5 beh.	E6 beh.	M6 instr.	M6 instr.		E6 instr.	M7 instr.		M7 instr.	M7 instr.	
E4 vs 55-67	E5 vs 72-82	E6 vs 78-83	E5 vs 72-82	E5 vs 72-82		M6 vs 73-82	M6 vs 73-82		E6 vs 78-83	E6 vs 78-83	
dle 20	dle 24	dle 32	dle 20	dle 20		dle 29	dle 33		dle 30	dle 40	
E4 vs 257-271	M5 287-299	E5M6 vs 313-316	E4 vs 257-271	E4 vs 257-271		E5 vs 307-313	E5M6 vs 313-316		E5 vs 307-313	E6 vs 330-338	
E4 vs 178-188	E5 vs 212-218	M6 vs 231-237	M6 vs 225-231	M6 vs 225-231		M7 vs 248-254	M8 vs 263-270		E7 vs 254-258	M8 vs 270-276	

Leerlijn 4 geletterd verwant 6-7 jaar groep 5	Leerlijn 4 geletterd verwant 7-8 jaar groep 6	Leerlijn 4 geletterd verwant 8-9 jaar groep 7	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 9-10 jaar groep 8	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 10-11 jaar	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 11-12 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 9-10 jaar groep 8	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 10-11 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 11-12 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 9-10 jaar groep 8	Leerlijn 7 geletterd verwant 10-11 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 11-12 jaar
vervolg reguliere leerlijn	M6 beh.	vervolg reguliere leerlijn	M6 beh.	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	M6 instr.	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	E7 beh.	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs
	M6 vs 73-82		M6 vs 73-82			E5 vs 72-82			M7 vs 87-93		
	dle 31		dle 26			dle 36			dle 39		
	E5 vs 307-313		M5 vs 287-299			M6 vs 316-322			E6 vs 330-338		
	M6 vs 225-231		E6 vs 237-243			E7 vs 258-263			M8 vs 270-276		
	E6 beh.		E6 beh.			M7 instr.			Plus beh.		
	E6 vs 78-83		E6 vs 78-83			M6 vs 73-82			E7 vs 90-94		
	dle 38		dle 32			dle 42			dle 48		
	M6E6 vs 322-330		E5M6 vs 313-316			E6M7 vs 338-345			M7E7 vs 351-355		
	E6 vs 237-243		M7 vs 248-254			M8 vs 270-276			M8 vs 270-276M7 instr.		

Leerlijn 4 geletterd verwant 6-7 jaar groep 6	Leerlijn 4 geletterd verwant 7-8 jaar groep 7	Leerlijn 4 geletterd verwant 8-9 jaar groep 8	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 9-10 jaar	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 10-11 jaar	Leerlijn 5 ongeletterd n.v.t. 11-12 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 9-10 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 10-11 jaar	Leerlijn 6 geletterd niet verwant 11-12 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 9-10 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 10-11 jaar	Leerlijn 7 geletterd verwant 11-12 jaar
vervolg reguliere leerlijn	M7 beh.	vervolg reguliere leerlijn	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs	voortgezet onderwijs
	M7 vs 87-93										
	dle 45										
	M7 vs 345-351										
	M7 vs 248-254										
	E7 beh.										
	E7 vs 90-94										
	dle 50										
E7 vs 355-360											
E7 vs 258-263											

Voorziening voor nieuwkomers
Bachstraat 20
1962 BD Heemskerk
fakkel@tabijn.nl